Feminist, ja visst

Mette Løkeland er gynekolog, feminist, målmenneske og EU-motstander. Kvinnekampen fikk hun inn med morsmelken, og selv på ferie i Buenos Aires havnet hun nesten i slåsskamp på et politisk møte om fri abort.

Du skjønner det når du ser henne. Venner beskriver henne som en du legger merke til og kaller henne «den store sola». Mette Løkeland går ikke i ett med terrenget. Hun er høyreist og verken fåmælt eller lavmælt. Med stort, lyst hår og 1,76 meter på strømpegelen er hun lett å oppdage i en folkemengde. Kanskje var det derfor hun ble valgt ut til å komme på riksdekkende nyheter fra Washington da 1,2 millioner kvinner marsjerte for milleniumet og kvinners rettigheter. Hillary Clinton, Madeleine Albright og Mette Løkeland ble intervjuet av TV2.

Vokste opp på føden

– Jeg fikk interessen for gynekologi inn med morsmelken og tilbrakte mye tid under oppveksten på føden.

Moren var jordmor. Løkeland bodde mest hos faren etter at foreldrene skilte lag, men moren, som var bosatt i Trondheim, var med jevne mellomrom på arbeid på fødeavdelingen ved Orkdal sjukehus, rett ved der Løkeland vokste opp.

– Det var litt uvanlig å vokse opp hos far på den tiden?

– Det var kanskje det. Jeg kommer fra en nokså radikal familie. Far og farmor var de første feministene jeg visste om. Faren min var med i AKP i sin ungdom.

Politikk var alltid et tema gjennom oppveksten. – Jeg hadde aversjon mot Klassekampen frem til jeg var 17–18 år. Det var mitt ungdomsopprør.

– Og nå er du fast abonnent?

Hun ler og nikker. – Jeg vokste opp et lite sted med store sosiale forskjeller. Det som former deg mest, er allikevel foreldrene dine. Man ender opp med å likne på dem.

Målungdommen

Løkeland likner ikke bare på foreldrene, men også på besteforeldrene.

– Du beskrives som et «målmenneske». Hvorfor er språk blitt så viktig for deg?

– Morfar var målmann. Faren min la om til nynorsk da han var i 30-årene. I tillegg ble jeg mer klar over hvor viktig språket er da jeg var på utveksling i Australia da jeg gikk på videregående skole. Språk er makt, og Mållaget ble slik sett en del av den anti-imperialistiske motmakten.

Løkeland flyttet til Oslo som student og ble leder av Studentmållaget. Venner fra Målungdommen forteller at hun er lett å bli venn med, i tillegg til at hun er en spennende politisk kamerat. Fra diskusjonene huskes hun som naturvitenskapelig anlagt,

«Jeg kom til et punkt i livet hvor jeg var 35 år, alene og ønsket meg barn. For meg var det riktig å søke om adopsjon»

med en tendens til skråsikkerhet. Stahet er også en egenskap hun påstår å ha. Kanskje bidro dette til at hun kranglet i et kvarter med portvakten på Ullevål sykehus for å få «lækjarstudent» på studentkortet sitt. Dette var første gang et slikt krav var blitt stilt. Telefoner ble tatt, og til sist sukket vakten og sa: «Da blir du den eneste.» Løkeland humrer.

Hun er ikke redd for å være alene. Det er ikke bare nynorsk som har fengst. Under studiet dro hun på utveksling til Valencia på egen hånd. Det fristet å lære et nytt språk.

– Hvordan var det å studere medisin på spansk?

– Det var både tøft og kjekt. Jeg bodde sammen med bare spansktalende for

å komme raskest mulig inn i språk og kultur. Det var ensomt i perioder, kanskje særlig det å feire jul i et fremmed land, men jeg hadde bestemt meg for ikke å dra hjem i løpet av året.

Politikken brakte henne igjen i kontakt med folk, og hun holdt foredrag på studentdemonstrasjoner og fikk kvinnesaksvenninner. Løkeland driver ikke bare med politikk. Det ble også tid til festligheter, og foranlediget av kunsttema-fest med champagne og et jazzband oppdaget hun og flere andre at hun kan synge riktig godt. Det startet med jazz. Siden har hun sunget i fire revyer. Noen mener hun kunne leve av det.

– Du har et stående tilbud om å synge på nattklubber i Bergen?

– Nattklubber var kanskje å ta i, men jo, det stemmer nok, det innrømmer hun muntert. – Men når skulle jeg hatt tid til det? Jeg er hjemme om kvelden. Etter at Agnes kom, har jeg fått et nytt liv.

Å adoptere alene

– Det er nesten så man blir litt redd for å spørre en aktiv feminist om hvordan det er å være enslig adoptivmor?

– Det er ikke spesielt å være alenemor, men det er nokså uvanlig å adoptere når man er alene, så jeg forstår at mange lurer på det.

– Hvorfor valgte du det?

– Jeg kom til et punkt i livet hvor jeg var 35 år, alene og ønsket meg barn. For meg var det riktig å søke om adopsjon. Det er det mest nervepirrende jeg har vært med på. Alle jeg kjente, forsikret meg om at det ville gå bra, men det var mange vurderinger og litt uvant å vente på svar fra Bufetat.

– Føles det urettferdig at nåløyet for å adoptere er så trangt når samfunnet ikke stiller krav til biologiske foreldre?

– Nei, slik må det være. Det jeg ikke var helt forberedt på, var hvor mye venting det ble og hvilken påkjenning det var. Fra jeg ble godkjent som adoptivmor tok det 26

Foto Marit Hommedal/Scanpix

Mette Løkeland

Født 22. mars 1971

- Cand.med. Universitetet i Oslo 2000
- Styremedlem i Medisinsk mållag fra 2006
- Spesialist i gynekologi 2008
- Stipendiat ved Universitetet i Bergen fra 2010
- Webredaktør Norsk gynekologisk forening fra 2010

måneder før Agnes kom. Tiden fra jeg fikk beskjed om henne til jeg kunne hente henne, var lang.

– Hvordan var det å få henne hjem?

– Det er det største jeg noen gang har opplevd. De som forsker på lykke, sier at bekymring, stress og søvnmangel tærer på lykkekontoen, og jeg tror alle småbarnsforeldre strever med det. Samtidig er det noe som mangler i regnestykket. Det å få barn var mer slitsomt, men enda finere enn jeg hadde trodd. Agnes var ett år da jeg fikk hente henne. Nå er hun tre og et halvt år, og det er som hun alltid har vært her.

Mange lener seg på familien i småbarns-

perioden. Løkeland har god hjelp av sin mor, som gjerne kommer reisende til Bergen, men hun har ingen av sine nærmeste i byen.

– Hvorfor slo du deg ned der?

– Jeg valgte turnus i Førde, jeg måtte jo til «nynorskland». Jeg husker ennå bilturen fra Oslo og den sitrende følelsen da jeg nærmet meg fylkesgrensen. I Førde fikk jeg mange venner og kolleger som etter hvert dro til Bergen, og det ble naturlig for meg å flytte dit. Jeg er veldig glad i byen og bergenserne. De er glad i å prate.

Det er Løkeland også. Hun kommer lett i kontakt med folk. En venninne fra Mål-

ungdommen som bor i Jostedalen (og har «sjølvvurderisert seg») sier at halve befolkningen der vet hvem Mette Løkeland er etter bare noen få besøk i bygda. I bygården i Bergen har hun «adoptert» naboen. Slik har Løkeland fått en utvidet familie og Agnes en reservebestemor som også sitter barnevakt. På landstedet på Tysse er det mye besøk av familie og venner. Løkeland beskrives som selvlært håndverker. Huset hun kjøpte, er fra 1889.

– Det var nesten ferdig rehabilitert, understreker hun, kanskje redd for å fremstå som for perfekt. – Men noe skal man jo ta seg til.

Jobben blir gjort, men den blir også dokumentert. På nett.

Løkeland har alltid vært aktiv nettbruker og har gjerne ført flere kvinnepolitiske diskusjoner parallelt. På Twitter følger hun alt fra tidsskriftet *Fett* og Bevar Hardanger til Forskerforbundet og Erlend Loe. Nå er det blogging som gjelder. Litt overraskende har Løkeland en blogg om interiør og strikking. Den andre handler om kvinners reproduktive rettigheter.

– Jeg hadde en strikkepause på kanskje ti år. Da jeg ventet på Agnes, tok jeg det opp igjen. Løkeland produserer visstnok ikke strikkeplagg, men «strikketekst». Noen av de ferdige produktene har til og med vært vist på en strikkeutstilling. Kvel-dene hjemme brukes imidlertid ikke bare til strikking og blogging. Hun synes hun burde ha tid til noe mer nå som hun ikke lenger er aktiv i Kvinnefronten og bare støtte-medlem i Nei til EU. I Palestinakomiteen og Human-Etisk Forbund er Løkeland passivt medlem. Da stillingen som web-redaktør for Norsk gynekologisk forening ble ledig, meldte hun seg til tjeneste. Tittelen føyer seg pent inn rekken av tillits-verv. Kvinnekamp, og spesielt abortsaken, har vært en rød tråd gjennom studenttilværelsen, fritiden og arbeidslivet.

Abortkampen

– Du har vært opptatt av selvbestemt abort lenge og skapte til og med debatt om dette i medisinstudentbladet *Æsculap*. Hvorfor er dette viktig for deg?

– Dypest sett handler det om kvinners frihet, retten til å bestemme over sin egen kropp og sitt eget liv. All den tid så mange kvinner dør eller blir syke på grunn av illegale og utrygge aborter eller på grunn av uønskede graviditeter, har ikke kvinner samme frihet som menn. Da jeg skulle skrive oppgave under studiet, tok jeg kon-

takt med professor Johanne Sundby ved Samfunnsmedisinsk institutt. Samtidig ble det laget en offentlig utredning om kvinnehelse, og abort var et aktuelt tema.

I Kvinnefronten har Løkeland arbeidet sammen med engasjerte kvinner som var med på å få gjennom abortlovgivningen i Norge.

– Du må huske på at det var dobbeltstemmen til formannen i Odelstinget som

«Jeg kan ikke hevde at det er vanskelig å jobbe med et tema som abort i Norge. I USA er det vanskelig. Gynekologer blir drept»

avgjorde saken. Retten til selvbestemt abort er noe de fleste i Norge tar for gitt, men det er ikke så lenge siden det var andre forhold. – Hvordan er det å jobbe med et tema som kan vekke sterke følelser hos enkelte?

Hun tenker seg om. – Jeg kan ikke hevde at det er vanskelig å jobbe med et tema som abort i Norge. I USA er det vanskelig. Gynekologer blir drept. Aktivister er redde for å bli skadet under demonstrasjoner. På ferie i Buenos Aires ble jeg klar over at det skulle være et stort møte om kvinnehelse og abort og fikk lyst til å høre på. Det var et enormt oppbud av sikkerhetsvakter, en av politikerne som snakket ble faktisk skadet. Stemningen var opphetet. Jeg var redd jeg ville havne i basketak hvis jeg åpnet munnen. Siden jeg kjente innlederen Rebecca Gomperts fra Women on Waves, fikk jeg slippe gjennom jernringen av sikkerhetsvakter. Det er enkelt å være abortforkjemper i Norge.

Medikamentell abort for alle

– Doktorgradsarbeidet ditt handler også om abort?

– Jeg er så heldig å få jobbe med et prosjekt som ikke bare er faglig interessant, men også politisk spennende. Vi undersøker implementering av medikamentell abort i Norge. Utviklingen har gått raskt. Før 1998, da Haukeland universitetssykehus

som det første i landet startet med medikamentell abort, var alle aborter kirurgiske. I 2010 var 73,3 % av alle abortene i Norge medikamentelle.

– Hva betyr dette?

– For kvinner over hele verden er det gunstig at behandling kan skje på lavest mulig nivå i helsevesenet. Mange ønsker å unngå et kirurgisk inngrep hvis det er mulig. Man får anledning til å være hjemme, og flere kvinner forteller at det gir følelse av større kontroll over egen kropp. Selv om abort er forbudt i Latin-Amerika, tror man at tilgang til medikamentell abort etter medikamentkjøp på svartebørs faktisk har bidratt til at dødeligheten for kvinner har sunket betraktelig. Internett bidrar til helseopplysning, og det finnes nettsider hvor kvinner fra hele verden kan settes i kontakt med relevant helsepersonell.

– Hva håper du å oppnå?

Løkeland setter seg ikke lave mål. Ifølge kolleger er hun en som går på og får til det meste.

– Hva drømmer du om å oppnå?

– Det måtte jo være at alle kvinner i hele verden skal ha tilbud om medikamentell abort.

Hun innser at det i så fall ligger langt frem i tid. For Løkeland handler det ikke bare om ord. Hun har reist til Peru og besøkt samarbeidspartnere etter at Kvinnefronten fikk midler til et prosjekt med et radioprogram om seksualisert vold. Reisingen har hun trappet ned på etter at hun og Agnes ble en liten familie. Et stort vennetettverk i Bergen gjør det mulig å reise til Oslo på møter for en dag. Vi slår følge ned mot stasjonen, hun skal rekke flyet hjem. Hun har et stort, sannsynligvis selvstrikket sjal på seg. Jeg ser for meg en liten jente fra Etiopia som venter i Bergen, med strikkede klær fra topp til tå.

– Ja, hun har mye hjemmestrikket.

Ironisk nok var hennes største juleønske et rosa tyllskjørt. Kanskje blir strikketøy Agnes' barndomstraume, slik jeg fikk aversjon mot Klassekampen i ung alder.

– Hva sier feministmoren til tyll?

Vennene til Løkeland beskriver henne som en raus og varm person. Svaret hennes understreker dette. – Det må være plass i livet til litt rosa tyll også.

Marit Tveito

marit.tveito@me.com
Vinderen DPS